

GIÁ BÁN

ƯỚC-TRIỆP	KHUẨN-QUỐC
Một năm, 500	1,000
Sáu tháng, 2,50	5,00
Ba tháng, 1,50	3,00

Học báo phải trả tiền trước.
Theo và mandat gửi cho M. TRẦN
ĐINH-THIỆP, 41 đường Quảng cáo
việc riêng của thương nghị trước.

TIENG-DAN

LA VOIX DU PEUPLE

LA VOIX DU PEUPLE

ĐƯỜNG ĐÔNG-BÀ, HẢI

Điện thoại số 53
Số 41 đường TIENG-DAN - HẢI

Người tất tự
minh khinh lấy
minh mà sau
người ta mới
khinh mình.
(Mạnh-lữ)

NHÂN-CÁCH

Nhân cách là gì? Tức là tư cách làm người. Ai cũng là người sao lại phải có tư cách? Có tư cách mới ra con người, không tư cách thì tuy mang cái lối người mà kỳ thiệt không phải người vậy. Sao thế? Người sinh trong đời, dầu đen máu đỏ, sáng mắt to tai, có tay chưa biết vận động, có tâm tư biết suy nghĩ, không ai khác ai; song rút cục lại người thì làm được anh hùng hào kiệt, công nghiệp truyền đến muôn đời, người lại sa xuống ngu tiên dung phạm, giá trị không đáng nửa đồng kẽm; thậm chí có kẻ sống say chết ngủ, thối chấy thối dãi, so với con vật không lấy gì làm khác. Đương lúc đầu tiên oa oa ba tiếng cũng đồng ở trong lò trời đất ư hũn mà rúc ra, mà ngày sau cách nhau một vực một trời, ấy chính vì có nhân cách cũng không nhân cách mà chia rẽ ra vậy.

Nhân cách đối với cá nhân, trọng yếu như thế, mà đối với quốc gia xã hội, quan hệ cũng không phải là nhỏ. Quốc gia xã hội, không phải là vật gì, tức là nhóm nhiều người lại mà hợp thành một cái đoàn thể lớn; đã nhóm người thì tư cách của cá nhân, nhập chung lại mà thành ra tư cách đoàn thể. Tư cách cá nhân có vãng vàng dung dãn mà tư cách đoàn thể mới được mạnh được bền; tư cách cá nhân mà đối bại để hèn thì tư cách của đoàn thể phải suy sút, mà có ngày phải tiêu diệt không thể ư tồn được. Xem như trên thế-giới xưa nay, những nước giàu mạnh văn minh, cũng những nước suy diệt liêu vong, rạch rãnh ra hai hạng người, cách xa đến mấy muốn giẫm, mà xét cái nguyên nhân, thì cũng chẳng qua vì khác nhau tại nhân cách riêng của dân tộc mà thành ra kẻ thù thống, người liệt bại, lớp tướng lĩnh hóa đảo thái trên cuộc thiên diễn cứ bày ra mãi mãi, đã thành ra một cái công lệ vậy.

Nước ta trong khoảng vài ba mươi năm nay, vì phong trào ngoại giới chung quanh tràn đến mà trong nước có cuộc biến động; đảng này hội họ, xuất hiện không phải không nhiều, kể Bắc người Nam, họ hào không phải không mạnh. Nói về công việc hành động thì ai quần ưu quốc, canh tân cách cơ, chủ nghĩa công mục đích, không phải không chính đại, quang minh; song xét trong thực tế, thì mai hợp

chiều tau, kẻ đảo người lấp, con ma dơi dẩn đi một đường, con quỉ phù diêu kéo đi một ngổ, ông thần lịch kỳ lại diễn ra tuồng họ trở kia, rút cục lại chỉ cung trò cười cho phương tiếu mạ, làm mỗi đảng công cho những bọn gian tham. Những người lương thiện thiệt thã, lại nhân đó mà mất lòng tin nhiệm. Thật là một điều đáng buồn đáng tức, khiến cho người hữu tâm không sao không xót dạ đau lòng. Nguyên cái họa nhân, chỉ vì buông lỏng nơi công việc cao xa, chăm mắt nơi cơ đồ to tát mà quên hẳn cái nhân cách của mình, cho là không quan hệ gì nên không lo xây đắp cái nền nếp cốt yếu đó. Cây có mục mà một mối sinh ra, nguồn dã đục thì giếng không sạch được, trăm đều hư hỏng, đều tự chỗ ấy mà ra.

Ồ! Nhóm một bầy dui, không sao bằng một người sáng mắt, nhóm một bầy điếc, không sao làm được một kẻ to tài; nhóm bao nhiêu những người không có nhân cách mà hợp thành một đoàn thể, thì đoàn thể ấy sẽ ra thế nào, không nói ai cũng rõ được. Vậy thì nói đến nhân cách, nói đến quốc-sự mà bỏ hẳn cái tư cách cá nhân ra ngoài, có khác gì chặt gốc mà cầu cho nhánh là được tươi, không học bước mà toàn chạy nhảy theo cho kịp chúng; thật là một điều trái ngược vậy.

Nhân cách quan hệ thiết yếu như thế, thì muốn làm việc gì, trước nhất phải lo cho có nhân cách, mà muốn có nhân cách phải làm thế nào?

Câu hỏi trên này, mới nghe qua như là câu nói trên hồ, mà kỳ thực là một cái vấn đề căn yếu thiết thực, trước cả các việc khác, không xưa không nay, không đông không tây, không phân giai cấp nào, không kỳ đảng phái nào, cũng không luận là làm việc gì, đã là người thì tất nhiên phải có nhân cách, một ngày còn sống thì một ngày còn phải giữ nhân cách; dầu cho bao nhiêu sách vở của hiền triết phát minh thuở nay cũng không thể nói cho hết được.

Nhân cách! Nhân cách! quan trọng thay mà cũng cần thiết thay! Kỳ giả nếu cái đề này là có thấy rõ trăm công ngàn việc của người minh, cái mới thất bại đều tự chỗ ấy mà gây ra; nên lấy lòng ngay lời thẳng, phò bày sự kiến đối chất, mong rằng anh em thức giả trong nước, biết đường sai mà sớm sớm hồi đầu, biết

PHÂN-PHÂN

Chiều thu cảm tác
Giọt lệ chiều thu lúc đóc rơi,
Mây mờ âm đạm bốn phương giới.
Ngân cây nương gió cảnh lay chuyên,
Khóm cúc giùm mưa cánh tả rơi.
Lũ đi đầu cánh oanh biếng hời,
Lũ đi đầu nước cá đua chơi.
Tơ sườn vướng cảnh lần lay gió,
Chàng với non sông lại rời bờ.

Mưa ngâu
Lạc dác ngày thu giọt lệ tình,
Vĩ đầu vương ối nợ ba sinh.
Lang đong á Chừ đương gần nghĩ,
Khắc nghiệt chu Giời khéo lặng thinh.

Lang sông Ngân hà số cuộn cuốn,
Dịp cầu Ô thươc bắc chành chành.
Tương phùng thêm xót kỷ li biệt,
Tình giới gây nên nỗi bất bình.

Tuôn từ: Việt An

KHOA HỌC TẬP TRÚ

NGƯỜI VỚI KHÍ

Ta học khoa học thường thấy nói loài khí là thú là loài người. Nhưng khoa học lấy bằng cứ gì mà đoán như thế, đều ấy ít người biết.

Nguyên trong Vũ trụ có ức triệu sinh vật. Trong ức triệu sinh vật ấy, có nhiều con giống nhau, hoặc giống nhau về cách tiến hóa, hoặc giống nhau về cách sinh sản, hoặc giống nhau về khớp xương, hoặc giống nhau về bộ thit, v. v. Khoa học khảo sát những con giống nhau đó mà sắp đặt các sinh vật bằng hầy, bằng họ. Những sinh vật nào chung với nhau một hầy, một họ, là « hầy con » với nhau.

Khoá cứu như thế, thời thấy loài người với giống khí anthropoides là « hầy con » (loài khí có nhiều giống nhưng chỉ có giống anthropoides là có nhiều đặc tính như người; anthropoides eg ta là « hầy đang giống người », tức là như con vượn).

Đặc tính ấy có hai thứ: một thứ thuộc về tự nhiên học, một thứ thuộc về sinh vật học.

Nói về đặc tính thuộc về tự nhiên học:

- 1) Nói về bộ răng. — Người lớn có 32 cái răng, thú khí cũng có 32 cái. Không phải thế mà thôi; cách sắp đặt bộ răng trên hàm cũng giống như người.
 - 2) Nói về xương cụt (Sacrum). — Xương cụt của người có năm cái xương khác (vertebrae) chđng với nhau lại mà thành. Xương cụt của thú khí cũng thế.
 - 3) Nói về bàn chân. — Nhiều người tưởng rằng người có hai tay hai chân, còn thú khí thì chỉ có bốn tay chứ không có chân. Nói như thế là lầm. Hai tay phía sau của thú khí tức là hai bàn chân đó; hai cái bàn chân ấy tuy không to lớn hơn hai bàn tay phía trước nhiều, tuy không khác hẳn với hai bàn tay phía trước như bàn tay của người, song có ngón chum cái không khác gì ngón cái của người.
 - 4) Nói về bộ tiêu hóa. — Trong bộ tiêu hóa của người có một đoạn hệnh cần mà mau mau tìm phương cứu chữa, mà y lại liền đó nói giống ta, có bộ lách được trong muôn một chỗ.
- (Còn nữa)
X. T. T.

thừa, sách thuốc thường gọi là appendice. Bộ tiêu hóa của thú khí cũng có đoạn thừa ấy.

5) Nói về bộ sinh sản. — Cái nhau (placenta) của người với cái nhau của thú khí hai bên rất giống nhau. Nói về đặc tính thuộc về sinh vật học:

Đặc tính này trọng yếu hơn các đặc tính vừa kể ở trên. Nếu lấy một chút máu trắng (Sérum sanguin) của một con thú đặt vào trong cái đĩa, rồi lấy ít nhiều bột máu đỏ (globules rouges) của một con chuột tâu trộn vào với máu trắng ấy, thời thấy bột máu đỏ chuột tâu không bị tan nát.

Bất một con thú, lấy ít nhiều bột máu đỏ của một con chuột tâu đem vào trong thân thể (nghĩa là trong mạch máu) con thú ấy; cách ít hôm sau, lấy ra một chút máu trắng của con thú ấy, đặt vào một con chuột tâu (con nào cũng chuột) trộn vào với máu trắng ấy. Làm như thế thời thấy bột máu đỏ của chuột tâu bị tan nát.

Sự thí nghiệm ấy chứng minh rằng sự thí nghiệm cách ấy thì cũng thấy như thế.

Nhưng phải biết rằng: máu trắng con thú đã chịu ảnh hưởng bột máu đỏ giống chuột tâu, về sau chỉ « phàn tan » được bột máu đỏ giống chuột tâu thôi, chứ không thể phàn tan được bột máu đỏ của các giống khác (như chó, mèo, v. v.).

Nay lấy bột máu đỏ của loài người chích vào trong mạch máu của một con ngựa, rồi sau lấy máu trắng con ngựa ấy mà trộn với bột máu đỏ của một người nào, thời thấy bột máu đỏ của người ấy phàn tan nát.

Nếu lấy bột máu của một con khỉ mà trộn với máu trắng của con khỉ, thời cũng thấy bị tan nát. Như vậy thời đủ biết rằng khí là một giống với người.

Tôi xin nhắc lại rằng hết cả các tư cách đặc biệt mà tôi đã nói trên là chỉ nói về giống khí anthropoides. Giống khí này gần với loài người hơn là gần với các giống khí khác.

Nhưng các tư cách ấy chứng minh cho ta rằng khí anthropoides là một giống với người, chứ không chứng rằng người là « cháu chắt » giống khí ấy.

Đều này khoa học cũng còn là mờ lẫm. Khoa học khảo sát biết rằng: người giống khí con hơn là giống khí lớn; thí dụ như lưng người không có lông, lưng khỉ con ở trong thại cũng không có lông, chỉ có khỉ đã lớn thời lưng mới có nhiều lông.

Vì khảo sát thấy như thế, nên khoa học đoán rằng: buổi xưa, giống anthropoides có sinh ra một con khỉ con; con khỉ con ấy ra đời, gặp phải một đũa gì đặc biệt trong hoàn cảnh, mà sinh ra đời ba đặc tính khác hẳn con khỉ mẹ. Trong các đặc tính ấy, có cái sọ (crâne) to hơn sọ của khỉ mẹ nhiều. Sự to hơn thì trí khôn nhiều hơn. Vì lý tự do tuyên truyền, sinh lên cạnh tranh (xem lại thuyết Darwin), mà trí khôn ấy mới phát đạt. Lâu ngày, con khỉ con ấy thành ra tổ tiên một giống mới trong Vũ-trụ, giống mới ấy tức là loài người. Nói tóm thời loài người chẳng qua là một đũa con « quái lạ » (monstre) của giống khí anthropoides vậy.

B. L.

CHUYÊN HAY

BẮT NGƯỜI ĐÒI CHUỘC

Trung-Sơ nước Tàu là một xứ đất xấu, dân nghèo nên nhiều bọn cướp nghề, mà về nghề bắt người lại càng xuất-sắc. Nhất là hai đảng Thanh và Hồng thường lấy nghề bắt người đòi chuộc làm sinh kế. Năm trước bắt Trương-tôn-Xương, rồi bắt vợ Trương-giới-Thạch, nay lại bắt con của Hứa-sùng-Trí. Cái nào cái nấy rông là những mối hàng dích đảng, bắt chuộc hàng ngàn hàng ức cả.

Người Nam ta cũng có bọn buôn người, bắt người; nhưng nghe đâu mỗi người chỉ bắt chuộc vài ba ngàn, 15\$ là cùng. Chỉ xem một nghề ăn cắp mà biết khí tượng người ta khác khí tượng người mình là thế nào!

Hay chuyên

AI MUA CỎ-PHÂN?

Hiện Công-ty có người khai bán 5 cỏ-phân số học là 100\$00. Ngai nào muốn mua xin tin cho Công-ty biết

Huỳnh-thúc-Kháng
Công-ty

THẾ GIỚI THỜI ĐAM

TÌNH-HÌNH TRONG-HOÀ

Mới đây, ở Trung-quốc lại phát sinh nổi chiến. Theo báo chí là « phải, thì quân-đội Tá phải tuân-phụng mệnh-lệnh của Đế-nhị Chấp giám ủy-viên-hội đảng Quốc, mà tuyên chiến cùng Tưởng - giới - Thạch là người « phản quốc » và « phản đảng ». Cứ trên thực-tế mà nói thì cuộc chiến không phải có tính chất đơn giản như thế, mà lại là rất phức tạp, trăm đường nghìn mối rối bết như tơ vò. Nhìn vào tình-hình này, mà muốn có kiến-giải rõ ràng đôi li, trước hết cần phải xét qua quyền-lợi và chủ-tưong của các đảng phái ra thế nào đây.

Từ khi Bắc-phật thành-công, cơ sở chính phủ Nam-kinh ngày càng vững vàng thêm, mà thời cục Trung-hoa dần dần dưới quyền đảng Quốc dân chi-phái. Nói cho đúng, đã gọi rằng « đảng » thì tất nhiên phải có một ý chí chung, có một hoài bão duy-nhất; tuy nhiên khi đối với một vấn đề gì có ý-kiến khác nhau, nhưng chung qui cũng lấy đa số làm tiêu chuẩn mà định phương châm cho toàn đảng. Nay Trung-hoa ở dưới quyền-lực của một đảng cai quản, và thế-lực oai-danh đảng ấy đã to lớn, nếu nhất dân có xảy ra rối loạn gì nữa, thì kẻ chủ-lòng chỉ là một người đứng ngoài đảng; đối với kẻ chủ-dịch ấy, tất cả các phần tử trong đảng nhất loạt hơn sức cũng nhau mà đả-chiến. Ngoài ra, không thể phát-sinh những mối xung-đột gì nữa. Ở đảng là thì phải như thế, song sự thực thì trái hẳn thế. Từ khi Quốc-dân-đảng tổ-chức chính-phủ đến nay, chưa bao giờ xảy ra những cuộc biến loạn do các kẻ chủ-dịch của đảng Quốc dân chi-phái; tuy vậy cái nạn nội chiến cũng vẫn xảy ra năm này sang năm nọ, mà những nhân vật trong đảng có trở giáo đánh lộn cũng như. Xét ra cho kỹ, thì sự tình rắc rối ấy, nguyên-nhân ở

tại tình chất phức tạp của đảng Quốc. Nói khác ra, đảng Quốc, không phải là một đảng gồm đủ điều-kiện quan-yếu, mà từng lại Trung-quốc trên danh-biểu thì nói « thống nhất », do « một » đảng cai quản, nhưng kỳ thực thì chia làm xê bảy, mỗi anh « cụ đầu » (to đầu) hùng cứ lấy một địa-phương. Ta có thể nói rằng đảng Quốc là một liên-biệt-lội rất mong manh của nhiều đảng lập thành; vì vậy nên san - phân ra phải này phải nọ mà cái chủ-tưong của các phái làm khí mâu thuẫn lẫn với nhau.

Phải Tưởng giới-Thạch tức là phải chấp chính hiện-thời, làm đại-biểu cho hạng đại-tư-bản. Trong nước, Tưởng hết sức phê bỏ những di tích phong kiến như thuế ly-kim, ngạch tiả-thuế, quân-đội địa phương, chính trị phân hội v. v. . . kbuếch-trương sự-nghiệp giao-thông ra cho thâu-triệt để công-nghiệp phát triển được dễ dàng. Tưởng lại phải để nên phong-trào công-nông vận-dòng, để bảo-hộ cho cây tư-bản trong lúc còn non nớt. Muốn thực hành những ý tưởng ấy thì phải có quyền-lực cao rộng, mà cái chính-thể tương - đương thì tuy bề ngoài nào dân-chủ, nào cộng-hòa gì cũng được, nhưng trên thực-tế không thể vượt ngoài phạm-vi quân-chủ lập hiến. Ta xem thời cục Trung-quốc lại năm năm gần đây thì thấy thái-độ Tưởng rất rõ rệt: nào là chức hời-ngự tá-ly (thứ lý - kim), hời-ngự tá- bình, kiến thiết đường xe-lửa, lại giải tán nông công đoàn, hạn chế lu-đo nông-luận, tự - do kinh-tế v. v. . . Tưởng giới-Thạch chỉ vì tình-thế khiến thế nên mới « hoãn tấn » như thế, chờ bản ý vẫn muốn phóng lại lập tưởng Đế-nhị (Đế-quốc (Second Empire) của vua Nã-phá-Luân đế-tam nước Pháp. Cái danh-từ « Mussolini thứ hai » người ta thường gĩa cho Tưởng thời không phải là quá đáng vậy. Chính vì những lẽ ta nói trên, cho nên nền-tảng của chính-phủ Nam-kinh các cấp thêm chứng nào, thì nhân dân đối với đảng Quốc-dân lại sinh ác cảm chừng này.

Phải Lưu đảng Quốc là bọn quân phiệt, làm đại biểu cho giai-cấp phong kiến, tức là các kiện - tướng Quảng-tây (Đài trước: Lý-thị-Thâm, Lý - tôn - Nhân, Lý - minh - Thủy, Dương-dăng-Huy, v. v. . . Trương-học-Lương đứng riêng một mình ở tá địa Mãn-châu cũng thuộc phái phong kiến. Phái này phần nhiều là những nhà quân - phiệt « lớn thóc » mang cái mặt nạ rất lố loẹt rục rục, mà thật không khác gì bọn quân-phiệt xưa. Họ muốn duy-tri thế-lực thì trước hết phải duy-tri cái tình-trạng phân đoạn của thời-đại phong kiến (chính trị phân hội) vì vậy xung-đột cũng cái khuynh-hướng tập trung (centralisme) của phái Tưởng. Bọn quân - phiệt cũ-nhằm lại phải có quân đội riêng, vì vậy phân - đối việc tài - liêu. Muốn có nhiều quân-đội phải có đủ lương lương khi-giới mà cũng cấp, quân phiệt ấy không có thuế ly kim và ngạch tiền thuế thì lấy vào đâu? Vì vậy phải quân-phiệt phân đối tài-ly và nhự-nghĩ giảm thuế (giảm thuế 25%) Phải quân - phiệt cũng phải Tưởng quyền-lợi chống chọi lẫn với nhau, mà cuộc Ninh - Hân và Lương-Việt chiến-tranh nguyên-nhân cũng không ở đâu xa vậy. Những cuộc xung-đột (xem tiếp trong ba vệt nữa)

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÀ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY HUẾ

Vả việc bà Đạm phương từ chức hội trưởng N. C. H. H.

Bà Đạm - phương xin từ chức chánh hội trưởng hội Nữ-công. Bà có viết cho bà Phó hội trưởng Trần quang Khải cùng hội viên một bức thư sau đây :

Thưa các chị em

Tôi vì đau yếu trong mình, cần phải nghỉ dưỡng trong một thời kỳ rất lâu, nên không thể xem sóc công việc của hội được, vậy xin từ chức hội trưởng.

Khi nào bầu ban trị sự xong, xin tin cho tôi biết để tôi đem giao các giấy tờ của hội lại, vì tôi có giữ một cái giấy kê vườn nhà của tôi, một cái mandat của phủ Pháp nước mới trám đóng (L'ÉTAT) chưa lãnh, hai cái biên lai của hội tại nhà Pháp hoa ngân hàng Huế: a) một cái biên lai 2000\$, 00 của ông Nghị viên Trần bá Vinh công làm nhà bếp quán; b) một cái biên lai 1500\$, vốn của tôi.

Bổn khoản ấy có vào biên bản tại hội.

Nay tôi kính trình

Đạm Phương

Khi bà Phó hội trưởng được thư, liền viết thư trả cáo các hội viên ở các tỉnh, và mỗi họp hội đồng để bầu ban trị sự lại, về ngày 15 Septembre. Nhưng bữa ấy chỉ có hai bà hội viên đến, nên phải hoãn họp hội lại lần thứ hai vào ngày 22 Septembre. Lần này cũng chỉ có hai bà hội viên đến, cho nên việc bầu ban trị sự chưa thành. Bữa ấy tôi 10 giờ mai là Đạm phương có đem các giấy tờ của hội lên, nhưng không ai chịu nhận. Hiện nay hội Nữ công vẫn đóng cửa để chờ tin tức và chờ kiến các hội viên thế nào mới có thể quyết định.

Nữ công học hội lại cáo

THANH-HÓA (QUẢNG HÓA)

Cướp đường 1 cướp đường 1 ở Quảng hóa cướp đường Đò lên, đầu trưởng Thanh xã - Thương

MAO HIỂN NỮ HIỆP

(PHÚC - NHÌ - MA - TƯ TRINH - THẨM - AN)
Dịch - giá : XA-TU-C-TỎ

35 49 CHƯƠNG THỨ MƯỜI
Cách giải quyết của nàng nữ hiệp che mặt

(Tiếp theo)

Bạn ta nói: xem cái đại lễ, chừng như không sai. Cứ như lời mảy thoạt đó, mảy đó thắm được chuyện bị một nàng mà nàng không biết, bản lĩnh mảy thật là không hạn; song mảy bỗng nhớ lại cái cho nàng không có chất nghĩ đoán gì mới được. Nếu có chất nghĩ gì mà nàng đã thắm thắm chuẩn bị phòng nhân trước, thì về nước sau, bạn ta phải tôn công nhân đoán quanh co lắm.

Án-Cần nói: Bữa đó không phải là xa, tôi dám thề rằng, trong tâm não nàng, hiện bày giờ không có chất gì là nghĩ ngờ.

phải có bọn gian đồ thường lỵ bợ ở giữa trước, thấy khách đi đường một vài người thì thì cái thủ đoạn cướp dợt. Ngày tháng 5 Annam Hương Sở, người làng Bần thủy, đi ngang qua đó, đã bị chúng nó vu rình cầm làm bao diêm bạc giấy và thuốc lá mà xách gậy đuổi theo, bóc tên ấy mấy đồng bạc. Nghe đầu tên Sở có trình Lý trưởng làng Thanh xã, thế mà chúng nó cũng cứ hoành hành; khách qua đường thực là nguy hiểm. Nhà có trách nhiệm nên đề mắt nơi ấy cho.

Một người đi đường lại cáo

VINH

Thế có nghiệt cho học trò không?

Kỳ giả ra Vinh thấy mấy cậu học trò học lớp nhì (2e Année) ở nhà trọ, người thì phân nản, người thì rưng khóc. Kỳ giả hỏi đầu đuôi, thì các cậu ấy nói:

Chúng tôi năm nay cũng theo lệ thường tự đóng sổ tới trường học như năm trước, không ngờ khi vào lớp thì thầy K lại bắt phải bỏ hẳn mấy quyển vở ấy, và mua vở bìa sữa (Cahier de D'ime) và học bằng bìa láng, nhân dân ngoài cũng phải mua nấn in, còn sách học phải mua toàn sách mới cả. Có người nói nhà nghèo không mua được và nhiều quyển sách có rồi, sách học lớp nhì (2e Année) nhưng thầy bảo: « Không được, vì sách ấy đã trước đây mấy năm rồi không giống với sách mới, không dùng được nữa, phải mua mới cả, không có tiền mua thì về đứng học nữa ». Chúng tôi phải về nhà nấn in công cha mẹ vay tiền mới đi học được.

Học trò mình phần nhiều nhà nghèo làm sao mà sắm cho vừa ý thầy được, mà không vừa ý thầy thì không được học, nghĩ có khổ không? Mấy năm trước các thầy không có linh ấy, sao nay lại bỏ buộc ng ngặt như thế?

Một người nghe chuyện

NGHỆ-AN (PHÚ ĐIỂN)

Ông Cao-huy-Lương được tha Ngày 23 tháng 6 ta có phải tình phủ về xét nhà ông Cao Huy Lương, trị sự Hương nghiệp hội xã; xét xong đem ông về giam tại đề lao Vinh. Nay xét ra ông không cần chấp gì

vào việc chính trị nên ông đã được tha về yên nghiệp.

Một người ở đồng H. N. H. X.

Tin báo

Ở xứ Trung kỳ này, hôm 28 tháng 7 Annam có một trận bão; đến trưa bữa mùng 4 tháng 8 lại thêm một trận bão nữa. Về hai trận bão này riêng một tỉnh Nghệ - an có đến 200 người chết bở: Vạn phần (Phủ Diễn) hết 120 người; Phủ Nghĩa (Quỳnh Lưu) hết hơn 30 người; Phường cũn 38 người và 6 chiếc thuyền bị đắm trôi ra khơi không được cứu. Khổ thật!!

Thượng Đại

(QUYNH-LU)

Một cái án mạng

Độc giả cuối của số trước ai mừng ai rầu hôm 27 Août 1929 tại làng Phường Cầu, tổng Hoằng mai đã quyết tử ở số 214 ra ngày 14 Septembre. Trong vụ án mạng này rõ ràng là Kiện bị lý trưởng hợp mưu vu cáo. Đứng đầu đầu xa cái kẻ nài lời khai của tên Lân tại nhà lý trưởng và tại đình thì rõ. Ông lý trưởng thì nó khai với quan rằng: « Nó ngờ rợ ru say, có cái nhau với Hào Tujun người bị nó giết chết, cha con Hào Tujun đâm nó, nên nó lỡ đâm phải. Ra đình thì nó lại khai khác rằng hiện cho nó uống rượu rồi bảo nó giết Hào Tujun. Hai lời khai ấy khác nhau biết bao nhiêu. Và lại sau quan hỏi Kiện có quen biết với tên Lân không thì Kiện khai rằng không, hỏi tên Lân nó cũng nhận và như thế. Không quen biết thì sao mà mới uống rượu? Không phải là người tuân pháp thì ai dám ký tước một việc gì người như thế? Quan cũng biết thế ấy, quan có hỏi van tên Lân rằng: Mấy viên Kiện không quen biết gì sao nó cho mày uống rượu? Tên Lân nói rằng không trả lời được một tiếng. Thế mà đã hơn một tháng nay Kiện vẫn bị giam, đến nay cũng chưa được tha về, mà cũng chả thấy quan xử xét thế nào cả.

Trong xã hội bây giờ, những cách trả thù bằng một như thế này không phải là ít nếu những nhà có trách nhiệm không lưu tâm để ý đến thì chắc nó càng ngày càng lan rộng

ra mà lại bay và gió thổi cũng không mấy người khỏi được.

Thượng-Đại

HA-TINH (NGHI-XUAN)

Khổ quá! Khổ quá!

Hôm vừa rồi, tôi có đi qua huyện lỵ Nghi Xuân t. ấy mấy người đứng bên rìa sân trước cửa huyện. Tôi hỏi vì cớ gì, thì một người trả lời: « Chúng tôi gặp một việc, quan huyện đòi tôi giải cứu rầy tờ khai đề xử. Chúng tôi vàng lời cứ khai sự thật song vào nộp, quan không cầm, bảo phải khai thế khác, không thì đóng giam. Chúng tôi không biết thế khác là thế nào, nên cứ khai như vậy, đưa lên báo bả là mà quan cũng bắt luôn. Chúng tôi xin nại quan giải cho, thì quan bảo phải khai thế này... mới được. Nhưng khai như lời quan thì không nhằm sự thực mà có lẽ phải tội, nên chúng tôi không dám khai. Vì thế nên bị giam, đến nay đã gần 2 tháng, mất công ăn việc làm, mà rồi đây có lẽ quan lại bắt thêm rằng không chịu khai để buộc tội, nghĩ đã khổ chưa?

L. C.

FAIFOO

Câu chuyện bán vở độc quyền

Báo-báo có đăng trong số 218 ra ngày 28-9-29, bài « Bán vở mà cũng độc quyền sao? » của một người biết chuyện lai cáo. Nay được bài của ông Hà-quí-Phai là thầy giáo trường Ấy gửi lại cái chuyện như sau này:

« Người biết chuyện » nói tôi báo « học trò phải mua vở hiệu Hoàng-dắc-Vinh, nếu không thì đuổi, là sai » ả. Từ ngày khai giảng đến nay tôi chưa đuổi trẻ nào hết.

« Theo tôi thông tư của quan » Thanh-trà ngày 8-1-29 số 100, và tờ « thông tư của quan Đốc-học trong tỉnh ngày 23-1-29, tôi báo học trò « gắn trên bìa vở một miếng nhãn » theo kiểu của quan Đốc-học ra. « Nhãn tôi thấy đối trẻ đã mua vở » hiệu Hoàng-dắc-Vinh, thứ về 200 « trường giá 0\$11 lại được thêm » một miếng nhãn in theo kiểu ấy. « Tôi thấy đã tiện lợi rồi, nghĩ chỉ » về cho chúng nó mua, song thầy ý » « chúng nó mua đó hay mua ở hiệu » khác, hay mua giấy đóng cũng được, em đi theo kiểu trường và lợi thì thôi.

« Tôi có viết tờ thông-tư ngày » « nào số nào cho các thầy nay » « học trò trường tôi, nói về chuyện » « mua vở hiệu Hoàng-dắc-Vinh? »

« Trong số 100 học trò trường tôi, » « chỉ có hơn 100 trẻ dùng vở hiệu » « H. đ. V. còn gần 200 trẻ dùng » « vở hiệu khác, hay mua giấy đóng » « lấy. »

« Như thế, tôi có hồ buộc ở đâu. »

L. T. S. - Cứ như lời thầy Phi cái trên, thì rõ ràng tờ thông tư của quan Thanh-trà cũng quan đ. chỉ báo học trò phải gắn trên bìa vở một miếng nhãn như kiểu quan đốc đã ra, chứ không buộc áo gì khác. Thế thì học trò muốn mua vở hiệu nào, hoặc tự đóng giấy vở, vẫn là tự ý, mà là có gắn cái nhãn như kiểu đã định mà thôi. Đối với điều đó, đã là học trò, ai lại

sinh) tuy đối với sự tình ấy không có quan hệ một thiết gì, nhưng thầy bạn ta thành công đã rõ trước mắt, còn mình thì chưa được một vi nữ lang bị bệnh đã lâu, hào hùng trong lòng so với ngày thường cũng có khác; vì thế thấy anh em uống, mình cũng sinh hứng, uống lượng đến mấy cốc lớn. Dãy có một mình thẳng Án-Cần, trong lòng vẫn cũng phờ phờ, song một là ta đi về chưa thành nhân, hai là chưa có biết lánh quen vắng, chỉ dùng một cốc nước đã, hòa một ít rượu ngọt nữa một cái là thôi; và cứ tôi bạn ta hỏi đi hỏi lại cái tình hình sắp đãi thế nào? bảo nó sẽ làm việc gì? và nó nên trong sự thế này? v. v. Ta bèn đem cả phương châm như vậy như vậy, nói cho nó nghe. Nó vừa nghe đến sự báo nó kiêu trang

lên một người công tử, giả dạng con nhà sang trọng tới nơi trường Thị-Nghiệm mà làm cách... trong lòng nó lấy làm vui mừng và có ý oán hận, giận không khiến được trái

đôi đem cái trục công chuyện mà xoay cái tốc độ xếp lên, bầy ta đi cho đến bốn giờ chiều, rồi sau

đi thông thả; như thế mới vừa bụng nó. Thành hoàng nó cứ đứng giậy, ngồi không yên chỗ, hoặc lại xem đồng hồ, hoặc là ra sân xem bóng mát trời; dầu cho rượu ngon thật béo, nó cũng không đi lòng đến chút nào. Chỉ trông bạn ta ăn xong, đem ra mà dọn thử, dưng đến lúc đó, khỏi lộ cái bản tướng con nhà nghèo ra, người ta thấy được mỗi mang chàng. Ta nghĩ cái ý nó nghĩ đó cũng không sai, không đợi bạn ta trả lời, bèn chỉ cho sang nơi THANG-AN nơ-à mà mớ đã sẵn sàng và nhờ THANG-AN chỉ về và tập dượt trong nửa giờ, đứng khỏi sự dưng lúc lời mới ra.

Án-Cần nghe xong, vui mừng nhảy đi ngay, bạn ta hái thuốc xong rồi, cũng đem uống ở hóa trang ra mà ngắm câu lại cho kỹ. Nhưng mà ý phực của bạn ta đã sẵn rồi, vì bạn ta cũng đã tạc hình vóc to lớn như nhau, chỉ mượn một cái áo ngoài y của là tặc không mới không cũ mà bạn vào tức là hợp thể rồi. Chỉ có bộ

không vui lòng tuân theo, mà cũng chẳng có chút gì là bất tiện. Còn về phần thầy Phi, nhân hai tờ thông tư trên, lại thấy về hiệu H. đ. V. có miếng nhãn là đó, mà thầy chỉ về cho học trò mua vở hiệu H. đ. V. theo ý thầy nói, bợ trẻ đi mua vở hiệu H. đ. V. là tại học trò thông tư trên, chứ thầy không có tờ thông tư nào dạy có chữ về mặt thời. Học trò đối với thầy, lời chỉ về của thầy lại không có hiệu lực xếp mấy tờ thông tư kia sao? Và lại bài lai cáo trước có nói gì đến tờ thông tư mà thầy phải chối? Trong một trường 400 trẻ mà chỉ có vài hai trăm trẻ dùng vở hiệu khác và mua giấy đóng lấy, còn người ra thì đóng vở hiệu H. đ. V. thì lời chỉ về của thầy, có ảnh hưởng cho hiệu ấy là bao nhiêu? mà có phải cho học trò hay không? Xin thầy tự hỏi lấy lương tâm là đó.

Vừa sắp lên khuôn, lại tiếp được bài ông Hoàng-dắc-Vinh gửi lại cũng bện bạch chuyện nói trên xin lược đăng luôn một trả cho thầy:

« Vở của bán hiện thì đóng đủ một » « mảnh giấy nghĩa là 100 tờ là 200 » « trường chữ không phải 20, 25 tờ, » « bán có 0\$12 chứ không phải 0\$13, » « giấy[sur] bán lẻ cũng 0\$10 một » « mảnh, còn 0\$01 bìa còn 0\$01 là » « công đóng công từ cũng nhân in. »

« Xết thì không mất, để học trò tự » « mua giấy mua bìa đóng lấy rồi đi » « thuê các tiệm in phải mất 0\$02 và » « gần nửa xu một cái nhãn nữa, đã » « mất hơn nửa lại mất công nữa, » « và lại về đó chẳng phải mình hiện » « tôi bán mà thôi, các hiệu khác cũng » « đều có bán, bài lai cáo trước là » « sai xa v. v. »

L. T. S. Sự mua bán là theo tự do của mỗi người, không ai buộc ai được buộc về cái hiệu ông đã làm được một cách tiện lợi cho học trò như lời ông nói, thì đâu không ai buộc, phụ huynh và học trò cũng vậy. Ông mua lấy, tôi cầm cái ông có lòng, lập cho học trò khỏi tốn công và tốn tiền, ai lại đến đòi gì mà trở lại phía nào? phần này vì một đức « buộc » kia là về bài trước nói 25 tờ mà ông nói một mảnh giấy, một mảnh không phải 25 tờ sao? (tôi là tờ giấy đã cắt rồi là 25 tờ là tờ giấy nguyên), còn 0\$12 với 0\$13, thì hiệu ông đâu bán giá cơ như định, chắc cũng không khỏi trở lên sự xuống một chút, đều đó cũng không sai xa, chiều ông bán tờ vở giấy 0\$12 lại cũng có bán tờ vở giấy đóng 0\$13 là đó.

Nay kính cáo

Adresse : Monsieur NGUYEN-KHUE

làng Tân-thành, huyện Hương-trà,

phủ Thừa-thiên

A THUA-THIEN

CHỜ NÊN ĐỌC QUẢNG-CÁO NÀY

nên ngài đã công-nhận rằng dân Khuyển-

Diệp là Hay và Ré hơn cả mọi thứ đầu

khác ở cõi Đông-Pháp.

một, tuy không cần giống cho lắm,

song cũng phải có hơi hóm hóm, không

thể thì không khỏi chạm đến con

mắt kẻ khác. Hướng bạn ta cũng

Nam trước TÔ-TRACH, bình sinh

đã không quen biết, lại chưa từng

gặp nhau lần nào. Ngày lành

thường cấp huấn nơi nhà « Duy-

Đào-Lai » Bà trước có gặp Nam

trước TÔ-TRACH. Nam trước vẫn

có chủ ý đến Bà trước, mà Bà trước

lại hồ hững không để ý đến; vì thế

nên nay ngài tưởng tượng mà

nhớ lại thì diện mạo của Nam trước

ra thế nào. Bà trước cũng không

nói cho đúng được. Bạn ta rất

lấy làm phân nản về ngày hôm

qua báo lấy thư nơi LÊ-CÁCH

nữ sĩ mà không hỏi luôn một lần

đành cho liền; nay thì đương đi

công xa, về hết giờ, sai người đi

lấy về công sự không kịp. Trong

lúc đang khuôn, không thể làm

sao, phải báo Bà trước đánh điện

thoại mà hỏi nàng LÊ-CÁCH cái

hình dạng đại lược, đừng cần sang

tiết tiết cho có hơi hưởng lượng

giống giống thôi.

(Còn nữa)

QUINHON

Vụ ông Trần trọng Cơ

Vụ ông Trần trọng Cơ bị bắt đã

đăng ký báo trước, nay ông đương bị

giam ở tại tỉnh. Khi đầu ông bị giam

tại đó có hai ngày đêm. Lúc ở đó

ra, ông Cơ có đưa đơn lên Tòa sứ

kiện viên bang là về sự nghi công

ta đăng báo nói về sự công minh

(về việc hai cô con gái Hàng láng,

nhờ lập hiến mà vu họa, lại hứa xét

nhà ông không có ông ở nhà v. v.

Chưa rõ quan trên sẽ xử ra sao?

H. Ch. lại cáo

NAM-KY CHOLON

Tại làm sao báo Tàu ở đây 90

tuần lễ nay không thấy

xuất bản?

Về vụ học sắp cử đình công ở

Chợ lớn làm cho Quận-báo, Hoa-

kiều v. v. không xuất bản được, cứ

do theo báo Opinion, thì vụ này có

cái duy cử chính-trị ở trong.

Vừa rồi đây, có 5, 6 nhà cộng sản

ở Quảng đóng lại, sủi bộn thợ sắp

cửu không làm việc, đảng không cho

người Huế kiều ở đây thông hiệu

tin tức chỉ ở Tàu cả vì bọn Huế

kiều này phần nhiều hoang nglinh

họ Tưởng lắm.

Có quá vậy chăng?

(Theo T. C. 27 Septembre

1929)

TÌ ĐÀU MẮT KHỎ QUÁ!

Tôi có một thằng con tên là Nguyễn-

Liêng 20 tuổi, đã đầu Primaire, người hơi

lớn ốm, da hơi trắng, rậm nhớt. Hôm 11

tháng 7 Annam, nhân việc nhà khuôn

buộc, tôi lo ngày nó, qua ngày 12 nó vội

trở nó vào để kiếm việc làm. Hồi nó về

nhà, nó nói một tháng rồi, không thấy

tin tức gì cả, nó đi đâu mà nay quan

trên hỏi không có, tôi hết sức tìm kiếm

không ra, mấy nhà hàng các bà các cô

biết nó ở đâu, họ xin tìm em, em nói

không biết, họ nói em đi tìm em, em nói

không biết, họ nói em đi tìm em, em

nói không biết, họ nói em đi tìm em,

em nói không biết, họ nói em đi tìm

em, em nói không biết, họ nói em đi

tìm em, em nói không biết, họ nói em

đi tìm em, em nói không biết, họ nói

em đi tìm em, em nói không biết, họ

nói em đi tìm em, em nói không biết,

họ nói em đi tìm em, em nói không

biết, họ nói em đi tìm em, em nói

không biết, họ nói em đi tìm em, em

nói không biết, họ nói em đi tìm em,

em nói không biết, họ nói em đi tìm

